

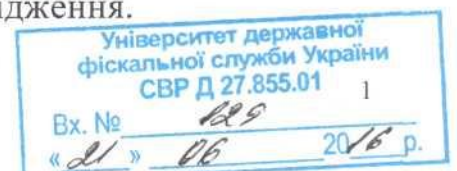
Спеціалізованій вченій раді Д 27.855.01
Університету державної фіскальної
служби України

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
ЧАПЛИГІНА ОЛЕКСАНДРА ВАСИЛЬОВИЧА на тему:
«Податкове стимулювання енергоефективних інвестицій в
Україні», представлену на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит

1. Актуальність теми дослідження

Енергоефективність на сьогоднішній день є одним із найважливіших пріоритетів соціально-економічного розвитку в глобальному та національному вимірах. Україна, яка споживає у загальному балансі більше 60 % імпортованих енергоресурсів, є однією з найбільш енергозалежних країн Європи. І цьому сприяє не тільки відсутність власних енергоносіїв, а й неефективне використання імпортованих, що загрожує національним інтересам та економічній безпеці країни. Вирішення даної проблеми потребує ефективної системи державного стимулювання енергоефективності. Для цього існує достатньо різноманітний інструментарій, одним із проявів якого є податкове стимулювання. В умовах обмежених фінансових ресурсів податкові інструменти можуть стати особливо дієвим засобом стимулювання капіталовкладень, що і визначає особливу актуальність представленого дослідження.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертацію викопано як складову частину науково-дослідницької теми «Фіскально-адміністративні технології оподаткування в Україні» (державний реєстраційний номер 0108U011156), у межах якої автором теоретично обґрунтовані рекомендації щодо удосконалення податкового стимулювання енергоефективних інвестицій.

3. Ступінь обґрунтованості і достовірності положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність і новизна

Аналіз дисертаційної роботи Чаплигіна О. В., ознайомлення з опублікованими здобувачем працями, авторефератом та матеріалами впровадження результатів дослідження дає підстави стверджувати, що відображені у дисертації наукові положення, висновки та пропозиції є достатньо обґрунтованими, мають наукову новизну, теоретичну і практичну цінність. Структура дисертації побудована відповідно до поставленої мети та завдань.

Використання таких наукових методів, як: методи аналізу й синтезу, систематизації та класифікації, порівняння, узагальнення, метод експертного оцінювання, метод сценаріїв дозволили автору сформулювати виважені наукові висновки та рекомендації за результатами дослідження. У вступі роботи відповідним чином зазначено конкретизацію використання зазначених методів дослідження в різних частинах дисертації.

Важливими науковими результатами, які становлять наукову новизну дисертаційної роботи Чаплигіна О. В. і підтверджують особистий внесок автора в розробку досліджуваної проблеми є такі положення теоретичного і прикладного характеру:

- удосконалення понятійного апарату, зокрема трактування економічного змісту поняття «податкове стимулювання енергоефективних

інвестицій» як процесу цілеспрямованого впливу держави на платників податків з метою стимулювання та розширення можливостей їх інвестування в енергоефективні технології й обладнання для зниження рівня споживання енергетичних ресурсів;

- класифікацію податкових інструментів стимулювання енергоефективних інвестицій за критерієм їх впливу на окремі аспекти інвестиційного процесу, а саме 1) на підвищення відносної вартості спожитих енергоресурсів); 2) зменшення вартості впровадження нових технологій; 3) розширення фінансування за рахунок стимулювання фінансових установ до кредитування енергоефективних проєктів;

- науково-практичні підходи до покращання інституційних умов податкового стимулювання енергоефективних інвестицій. Серед них: 1) підвищення рівня координації податкової політики з державною політикою енергозбереження; 2) розвиток мережі енергосервісних компаній; 3) вдосконалення нормативно-законодавчої бази в частині запровадження прогресивних норм питомих витрат енергоносіїв, 4) посилення санкцій за неефективне використання енергоресурсів і підвищення адміністративної відповідальності за порушення у сфері енергоефективності;

- дістали подальшого розвитку методичні підходи до формування механізму податкового стимулювання енергоефективних інвестицій в частині розширення об'єктів та зміни бази оподаткування; уточнення структури та послідовності застосування інструментів, а також визначення суб'єктів податкового стимулювання з урахуванням цілей інвестування;

- набули подальшого розвитку рекомендації щодо удосконалення податкових інструментів стимулювання енергоефективних інвестицій в частині впровадження податкових пільг, запровадження диференційованої ставки інвестиційного податкового кредиту з особистого та корпоративного прибуткового податків залежно від цілей енергоефективних інвестицій, а також пільгового оподаткування прибутку банків, що співпрацюють з

міжнародними фінансовими організаціями у сфері кредитування енергоефективних проектів;

розроблено рекомендації щодо податкового стимулювання енергоефективних інвестицій на регіональному рівні шляхом створення Агентства регіонального розвитку, яке буде виконувати функцію посередника між місцевою владою, інвесторами та підприємствами. Це дозволить задіяти податкові інструменти, які знаходяться в розпорядженні органів місцевого самоврядування;

- покращено науково-практичні засади оцінювання переваг прийняття рішень щодо пільгового оподаткування доходу від здійснення енергоефективних інвестицій на основі врахування їх позитивного довгострокового впливу на стан бюджету в частині зміни бази оподаткування, зниження інфляції, рівня безробіття, зростання ВВП, покращання платіжного балансу, стабілізації валютного курсу.

Отримані наукові результати мають високий ступінь обґрунтованості, що підтверджується узагальненням значної кількості фундаментальних праць вітчизняних та закордонних вчених-економістів, використанням великого обсягу статистичної інформації, достатньою апробацією та впровадженням у виробництво.

Автором досягнуто поставлену мету та повністю виконано завдання дисертаційної роботи. Висновки та рекомендації дисертації відповідають її змісту і підтверджують глибину та методичну оригінальність проведених досліджень.

4. Значення результатів дослідження для науки і практики

Наукове значення результатів дисертаційного дослідження полягає у розробці теоретичних положень і висновків, які збагачують економічну науку з питань податкового стимулювання енергоефективних інвестицій в Україні.

Практичне значення даного дисертаційного дослідження вбачається в тому, що розроблені Чаплигіним О. В. пропозиції надають можливість удосконалити систему податкового стимулювання енергоефективних інвестицій в Україні.

Окремі результати дисертаційного дослідження було впроваджено у діяльність: ТОВ «Галерея Нобле» (довідка № 718 від 15.09.2014), ТОВ «Ле Монтре Свісс» (довідка №834 від 05.11.2012). Окремі висновки та пропозиції дисертації використані Ірпінською об'єднаною державною податковою інспекцією (довідка № 4273/10/170 від 03.12.2014 р.).

Крім того, одержані автором наукові розробки використовують у навчальному процесі Університету державної фіскальної служби України при підготовці програми вибіркової навчальної дисципліни «Європейські стандарти оподаткування для України» (довідка № 661/01-23 від 18.05.2016).

5. Повнота викладу основних наукових положень дисертації в опублікованих працях

Основні наукові положення дисертації, рекомендації і висновки розроблені здобувачем самостійно та у співавторстві. Із наукових публікацій, виконаних у співавторстві, використано лише ті розробки та ідеї, що є результатом особистих напрацювань автора.

За темою дисертації опубліковано 13 наукових праць загальним обсягом 5,2 д.а., з них 6 статей у вітчизняних фахових наукових виданнях, в тому числі – 1 стаття у виданні, що входить до наукометричних баз даних та 7 – у матеріалах конференцій та інших виданнях.

6. Оцінка змісту дисертації

Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 198

сторінок. Основний зміст викладено на 154 сторінках комп'ютерного тексту. Дисертація містить 24 рисунки (з них 1 займає одну повну сторінку), 22 таблиці (з них 1 займає одну повну сторінку), 10 додатків, розміщених на 26 сторінках. Список використаних джерел налічує 179 найменувань та розміщений на 18 сторінках.

У першому розділі приділено увагу теоретичним основам оподаткування інвестицій, досліджено еволюцію поглядів на систему оподаткування з точки зору її впливу на суб'єктів економічної діяльності (с. 12-13).

При вивченні енергоефективних інвестицій, було визначено їх специфіку, а саме те, що вони зазвичай мають крім фінансового – потужні супутні інноваційний, екологічний та безпековий ефекти від реалізації енергоефективних проектів (с. 17-18).

Досліджено систему стимулювання енергоефективних інвестицій, та визначено в ній місце податкових інструментів (с. 23-24).

У другому розділі досліджено вплив оподаткування на динаміку інвестицій в Україні, а також втрати бюджету внаслідок надання податкових пільг (с. 52-54). Проаналізовано динаміку та структуру інвестицій за походженням, а також розподіл інвестицій за основними видами економічної діяльності (с. 55-64).

Автором проведено фінансовий аналіз проекту підвищення енергоефективності як основи для прийняття рішення щодо доцільності його податкового стимулювання, а також прораховано фіскальну ефективність інвестиційного податкового кредиту при стимулюванні таких проектів (с. 74-84).

Третій розділ присвячено напрямам вдосконалення податкового стимулювання енергоефективних інвестицій в Україні. Зокрема, на основі аналізу світового досвіду податкового стимулювання енергоефективних інвестицій було запропоновано запровадження інвестиційного податкового кредиту для України (с. 119).

За результатами дослідження було запропоновано підходи до формування механізму податкового стимулювання енергоефективних інвестицій (с. 116 -118). Визначено мікро- та макроекономічні наслідки податкового стимулювання енергоефективних інвестицій (с. 146).

Рекомендації, запропоновані у дисертації, достатньо обґрунтовані. Зміст автореферату повністю ідентичний дисертації, розкриває її основні положення.

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертація має традиційну структуру: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Робота виконана в науковому стилі, її зміст викладено в чіткій логічній послідовності. Автореферат забезпечує ідентичність основних положень, висновків та пропозицій роботи.

8. Зауваження до змісту дисертації

Оцінюючи позитивно подану до захисту дисертацію, необхідно вказати на окремі зауваження та дискусійні положення:

1. Не коректною є назва п.1.1. дисертаційної роботи - «Інвестиції в енергоефективність як об'єкт оподаткування», бо об'єктом оподаткування у відповідності до чинного законодавства, зокрема, Податкового кодексу (ст. 22.1.) можуть бути майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг), операції з постачання товарів (робіт, послуг) та інші об'єкти, визначені податковим законодавством, з наявністю яких податкове законодавство пов'язує виникнення у платника податкового обов'язку.

2. У п. 1.2. на рис. 1.1. здобувач визначає інструменти державного регулювання енергоефективних інвестицій. Суперечливим, на наш погляд, є

віднесення до державних інформаційних інструментів регулювання реклами, круглих столів, сайти, буклети тощо.

3. Визначаючи джерела фінансування енергоефективних інвестицій у табл. 1.1., с. 27 дисертаційної роботи автор не виділяє власні кошти інвесторів, які сьогодні займають левову частку у структурі джерел фінансування капітальних інвестицій (понад 60%). Варто було б звернути увагу і на кошти регіональних громад при реалізації комунальних енергозберігаючих проектів.

4. Зважаючи на те, статистичні дані у 2 розділі дисертаційної роботи завершуються 2015 роком, попередні роки попередні роки варто було б скорегувати на статистику АР Крим та м. Севастополя. В іншому випадку, аналіз динаміки макроекономічних інвестиційних показників є не коректним.

5. Пункт 2.3. має назву «Оцінка можливостей застосування податкових інструментів у процесі фінансування енергоефективних проектів міжнародними фінансовими організаціями», де головну увагу здобувач приділяє участі міжнародних інституцій у фінансуванні енергетичних проектів. У той же час, варто було б більше уваги приділити можливостям застосування податкових інструментів у таких схемах фінансування.

6. Не коректним є визначення у п. 3.2. суб'єктів механізму податкового стимулювання енергоефективних інвестицій. Так, на рис. 3.4. суб'єктом є лише органи державного управління відповідно до функціонального розподілу обов'язків, а у табл.3.7 – суб'єктами є населення, підприємства та банки.

7. Не зрозумілою і до кінця не обґрунтованою є позиція автора (табл. 1 автореферату, с. 13 та табл. 3.7 дисертаційної роботи) щодо однакових відсотків в інструментах податкового стимулювання населення та підприємств – інвестиційний податковий кредит у розмірі від 10 до 40%, розрахований об'ємним методом. Більше того, не визначено критеріїв

диференціації цих відсотків залежно від того хто буде їх отримувати.

8. У підрозділі 3.3. «Фіскальні та макроекономічні наслідки податкового стимулювання енергоефективних інвестицій» авторська оцінка результативності державного податкового стимулювання та макроекономічні показники проведена без належного факторного аналізу.

Висловлені зауваження і зазначені недоліки несуттєво знижують позитивну оцінку теоретичного рівня та практичного значення результатів дисертаційної роботи Чаплигіна О.В.

9. Загальний висновок

Дисертаційна робота Чаплигіна Олександра Васильовича «**Податкове стимулювання енергоефективних інвестицій в Україні**» є самостійно виконаною, завершеною науковою працею, виконаною на актуальну тему, в якій на основі теоретичних положень та емпіричного аналізу фактів, явищ і процесів отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують наукове завдання щодо перспектив розвитку та напрямів удосконалення податкового стимулювання і мають суттєве значення для фінансової науки і практики.

За змістом й якістю теоретичних та методичних розробок робота Чаплигіна О. В. відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеню кандидата економічних наук. Вибрану тему дисертаційної роботи необхідним чином розкрито; поставлену мету досягнуто; завдання дисертаційної роботи в цілому виконано. Тема дисертації відповідає спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Автореферат дисертації необхідним чином розкриває основні її положення та висновки, є ідентичним дисертації за структурою та змістом та не містить інформації, що є відсутньою у дисертаційній роботі.

Дисертація відповідає вимогам, що висуваються до кандидатських

дисертацій, зокрема пп. 9, 11, 12, 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 р. № 656, а її автор, Чаплигін Олександр Васильович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

**доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри інвестиційної діяльності
Державного вищого навчального закладу
«Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»**

Т.В.Майорова

